

Bistanden: Ut av tåka ^{1/}

Lars T. Sjøftestad

August 2000

Svenn Korseth sr. kommenterer (DN, 11. august) mitt debattinnlegg (DN, 25. juli). Det er tydelig at vi ser forskjellig på disse tingene. Det ser ut som om vi er enige om målsettingene med bistandssamarbeidet, om vi kan diskutere midler og prioriteringer er en annen ting. Det følgende er et bidrag til en klargjøring.

Utgangspunktet er at det skjer store endringer i verdenssamfunnet – politisk, økonomisk og sosialt. Disse fører til endringer i internasjonal bistand når det gjelder aktører, midler og mål. Den private sektoren blir viktigere. Innflytelsen til de private organisasjonene øker. Mottagerlandenes muligheter til å styre denne utviklingen, blant annet innenfor naturressursforvaltning, er i søkelyset. Det er klare sammenhenger mellom disse trendene, og Norad er inne i en prosess der slike makro trender tas hensyn til.

Med referanse til Verdensbankens rapport "Assessing Aid" virker det som om Korseth sr. setter kampen mot korrupsjon opp mot lokalt basert naturressursforvaltning (eller 'community-based natural resource management', CBNRM), som det viktigste problemet. Dette er en *feil* problemstilling. CBNRM dreier seg om en bit av problemkomplekset, det representerer grassrota og definerer problemer og løsningsforslag sett nedenfra. "Assessing Aid" tegner et bredere bilde, der identifikasjon av problemer og løsningsforslag må forstås på bakgrunn av at den i store trekk holder seg innefor en makroøkonomisk ramme. Her er det snakk om et både-og. Det er også en *forenklet* problemstilling. Ting henger sammen og samfunnsstrukturer er komplekse. Det er en stund siden jeg sluttet å tro på en-faktor forklaringsmodeller. Det er mangfoldet i analytiske forståelser og praktiske angrepsvinkler som skaper synergier og gir resultater.

For CBNRM er korrupsjon ikke spesielt viktig. Lokalbefolkningen er offer for korrupsjon, men det er lite de kan gjøre med det, iallefall på kort sikt. CBNRM dreier seg om å finne lokale muligheter for optimal og rettferdig bruk av lokale naturressurser gjennom å skape allianser lokalt (horisontalt) og på delstats/nasjonalt nivå (vertikalt). CBNRM bidrar på denne måten til å bekjempe korrupsjon indirekte. Dette henger sammen med at CBNRM bygger på kjente og aksepterte tanker om, blant annet, nødvendigheten av at lokalbefolkningen deltar i beslutningsprosesser, og større åpenhet i forvaltningen. Motsatt, mange av forslagene i "Assessing Aid", blant annet når det gjelder korrupsjon, vil øke mulighetene for å få til CBNRM lokalt (se for eksempel sidene 79, 85-87). Det er med andre ord en gjensidig vekselvirking her. Påstanden om at jeg skyver problemet med korrupsjon under en stol faller på sin egen urimelighet.

Når det gjelder påstanden at CBNRM er "basert på en forutsetning om en samfunnsstruktur som ... ikke finnes i Afrika" forstår jeg ikke hva det siktes til.

^{1/} Et tilsvarende svar til en kommentar til min artikkel i Dagens Næringsliv 25 juli 2000.

Hvilken samfunnsstruktur ville ifølge Korseth sr. være bedre egnet? Er dette en forlengelse av argumentet om at såkalte 'stammesamfunn' i Afrika vanskelig lar seg tilpasse og inkorporere i en moderne nasjonalstat? Isåfall er Korseth sr. på gyngende grunn. CBNRM er forøvrig mindre opptatt av samfunnsstrukturer enn av *lokalsamfunnsstrukturer*. Dem er det nok av i Afrika, og de eger seg godt til CBNRM.

Debatten ser ut til å dreie seg mot en diskusjon om optimale organisatoriske og institusjonelle rammer for bistandssamarbeide. På en side er et syn som betinger nasjonalstatens fortsatte dominans. På den andre siden et syn der nasjonalstaten har færre men viktige oppgaver, i nært samarbeid med andre aktører. Lokalbefolkningen får her økt innflytelse, blant annet gjennom desentralisering av statlige funksjoner. Konkrete løsninger vil være resultat av avveininger, og innenfor naturressursforvaltning er CBNRM godt egnet til å utarbeide slike felles løsninger. Denne debatten har spesiell interesse for eksport-orienterte bransjer med interesse for samarbeid med utviklingsland. Her er det klart et behov for å komme fram til økt forståelse.